

Mari Holopainen vihr ym.

Kirjallinen kysymys Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen epidemiatietopohjan julkaisemisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Pandemiaksi hetkessä levinnyt koronavirus on asettanut Suomen muun maailman mukana ennennäkemättömään tilanteeseen. Päätöksiä toimenpiteistä viruksen leviämisen estämiseksi on tehty kullakin hetkellä käytössä olleeseen asiantuntijatietoon nojaten. Erityisesti Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) rooli asiantuntijatietoa tuottavana tahona päätöksenteon tukena on korostunut koronaepidemian aikana.

THL on mallintanut mahdollisia skenaarioita viruksen leviämisestä ja sen torjuntaan vaadittavien toimenpiteiden vaikutuksista, ja sen tarjoamia arvioita on käsitelty laajasti myös julkisuudessa. THL:n laskelmien taustatiedoilla ja oletuksilla on merkittävä vaikutus siihen, mikä laskelmien ja ennusteiden tulos on, mistä syystä niitä kohtaan on esiintynyt merkittävää kiinnostusta. THL on kuitenkin kieltäytynyt julkistamasta käyttämiään taustatietoja ja oletuksia kaikilta osin.

Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat keskeisimpiä demokratian ja oikeusvaltion peruseriaatteita. Tiedon avoimuus on tärkeää, jotta tutkijat, kansalaiset ja päätöksentekijät voivat laajasti osallistua tiedon ja sen pohjalta tehtyjen johtopäätösten arviointiin. Demokratia tarvitsee toteutuakseen moniäänistä ja avointa keskustelua myös päätöksenteon pohjalla olevan tiedon osalta. Päivittyvän tietopohjan ja perustelujen on oltava saatavilla, jotta valittujen toimenpiteiden oikeasuhtaisuutta voidaan arvioida ja parhaimmat ratkaisut ottaa käyttöön. Myös riittämätön kansainvälisen tiedon koordinaatio voi johtaa siihen, ettei uusinta tietoa ja toimenpiteitä ole käytössä kattavasti. Erityisen kriittistä tiedon avoimuus on aikana, jolloin valtiolta joutuu rajoittamaan kansalaisten oikeuksia merkittävällä tavalla perustuslaillisen oikeuden, elämän, suojelemiseksi.

Sanna Marinin hallitus on painottanut koronaepidemiaan liittyvän tiedon julkistamisen tärkeyttä. Valtioneuvoston 6.5.2020 antamassa periaatepäätöksessä suunnitelmasta koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi todetaan, että kaikki päätöksenteon perusteena olevat taustatiedot ja laskelmat oletuksineen ja parametreineen noudattaen avoimen tieteen ja tutkimuksen periaatteita tulee julkaista. Myös hallitusohjelmassa on sovittu julkisen tiedon avoimuudesta tietopolitiikan kantavana periaatteena.

Vaikka tietoa on nyt tarjottu epidemian alkuvaihetta kattavammin, THL ei edellä mainituista tekijöistä huolimatta ole täysin toiminut valtioneuvoston edellyttämällä tavalla. Olisikin tärkeää, että THL avaisi laajasti omiin laskelmiinsa liittyvän materiaalin julkisesti kaikkien saataville, jotta päätöksenteon perusteena olleen tiedon avoimuus toteutuu.

Kirjallinen kysymys KK 513/2020 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus toimii sen varmistamiseksi, että THL julkaisee koronaepidemiaan liittyvän epidemiatietopohjansa ja laskelmansa hallituksen linjauksen mukaisesti?

Helsingissä 17.6.2020

Mari Holopainen vihr
Satu Hassi vihr
Tiina Elo vihr
Atte Harjanne vihr
Mirka Soinikoski vihr
Noora Koponen vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr